

História: Pripravovali sa na to 50 rokov. Kto stál za Gorbačovom

- CZ24 News | 6. září 2022

RUSKO: Ak definujeme perestrojku, tak je to podľa mňa vedomá transformácia štrukturálnej krízy na systémovú, ktorá sa skončila zničením Sovietskeho zväzu a sovietskeho systému. Sám Gorbačov povedal, že za hlavnú úlohu svojho života vždy považoval zničenie komunizmu. Aj keď to tak, samozrejme, nie je, pretože keď bol sovietskym funkcionárom, také niečo ho nemohlo napadnúť. Hovorí sa tomu „dobrá mína v zlej hre“.

Skutočnosť, že koncom 70. a začiatkom 80. rokov ľudia ako Jakovlev, Gorbačov, Ševardnadze skončili na vrchole sovietskej mocenskej pyramídy, je verdikt nad systémom. Ak systém navrhol takých vodcov, ktorí boli pripravení vzdať sa krajiny, znamená to, že jeho imunitný subsystém vôbec nefungoval. Nie je to teda len o Gorbačovovi. Systém ho vychoval. A potom prišla spätná väzba. Gorbačov začal ničiť systém, ktorého produktom rozkladu bol on sám.

Niektorí teraz s láskou spomínajú na Brežnevovu éru. Boli to naozaj dobré roky. 15-20 rokov, od čias zosnulého Chruščova, sme žili pokojne v porovnaní s tým, čo prišlo neskôr. Musíte si však uvedomiť dve veci. Po prvé, v tom dobre nakrmenom čase sme jedli našu budúcnosť. A po druhé, teplo, ktoré systém vyžaroval, bolo teplom rozkladu. A Gorbačov bol produktom tohto úpadku.

Znovuzrodenie nomenklatury ZSSR sa začalo za Stalina. Nie je náhoda, že nomenklaturu nazval „prekliata kasta“. Ale tento proces bol spočiatku veľmi pomalý. Ďalšia fáza prišla za Chruščova. Potom Brežnev. Pojem „stagnácia“ sa u nás počas perestrojky veľmi často skloňoval. A mnohí si mysleli, že to znamená ekonomiku. Ale to absolútne nie je pravda. A Jegor Ligačev, člen politbyra a ÚV KSSZ, mal svojím spôsobom pravdu, keď v jednom zo svojich sporov s Gorbačovom poznamenal: „Aká stagnácia? Naša ekonomika rastie.“

Nomenklatura však na rozdiel od priamočiareho Jegora Ligačeva správne počula Gorbačovov odkaz: nemyslel tým ekonomiku, ale praktickú absenciu skutočnej rotácie personálu v 70. rokoch. V skutočnosti je stagnácia dominanciou horizontálnej mobility nad vertikálou. Keď bol človek odvolaný z funkcie, napríklad námestníka ministra chemického priemyslu, a presunutý na námestníka ministra v inom rezorte. Takáto stagnácia je zároveň z pohľadu biznisu ponížujúcim trendom a makrokorupcia v situácii, keď úradník nemá súkromný majetok a zostáva pri moci, je jediným aktívom.

Sovietska nomenklatura bola systémotvorným prvkom sovietskej spoločnosti, ale táto vrstva, ako som povedal, nemala žiadny majetok, iba moc. A keď v polovici 60. rokov sovietska nomenklatura opustila skok do budúcnosti, do komunizmu alebo do sveta, ktorý Strugackovci nazývali „Pol dňa XXII. storočia“, mala len jednu možnosť na ďalší pohyb – konvergencia so Západom, integrácia do kapitálového systému. A tento proces sa začal.

Skutočne integrovať sa do kapitalistického systému však bolo možné len stratou výdobytkov socialistickej spoločnosti. A tak sa aj stalo. To znamená, že nomenklatura ospravedlňovala obavy dvoch ľudí, ktorí sa navzájom nenávideli – Trockého a Stalina. Trockij varoval, že skôr či neskôr sa nomenklatura stane buržoáznou a vzdá sa krajiny. A toho sa Stalin veľmi bál, najmä vzhľadom na imperialistické obklúčenie. Nie je náhoda, že krátko pred smrťou povedal svojim spolubojovníkom: „Keď zomriem, imperialisti vás oklamú.“ A tak sa aj stalo.

Aká je koncepcia svetového spolužitia štátov s odlišnými sociálno-ekonomickými systémami prijatá na 20. zjazde KSSZ? Toto je krok k imperialistom. Georgij Malenkov o tom ako prvý hovoril na pléne v marci 1953, bezprostredne po Stalinovej smrti. Chruščov ho vtedy odsúdil a o tri roky neskôr na návrh Otta Kuusinenä sám prišiel s touto iniciatívou.

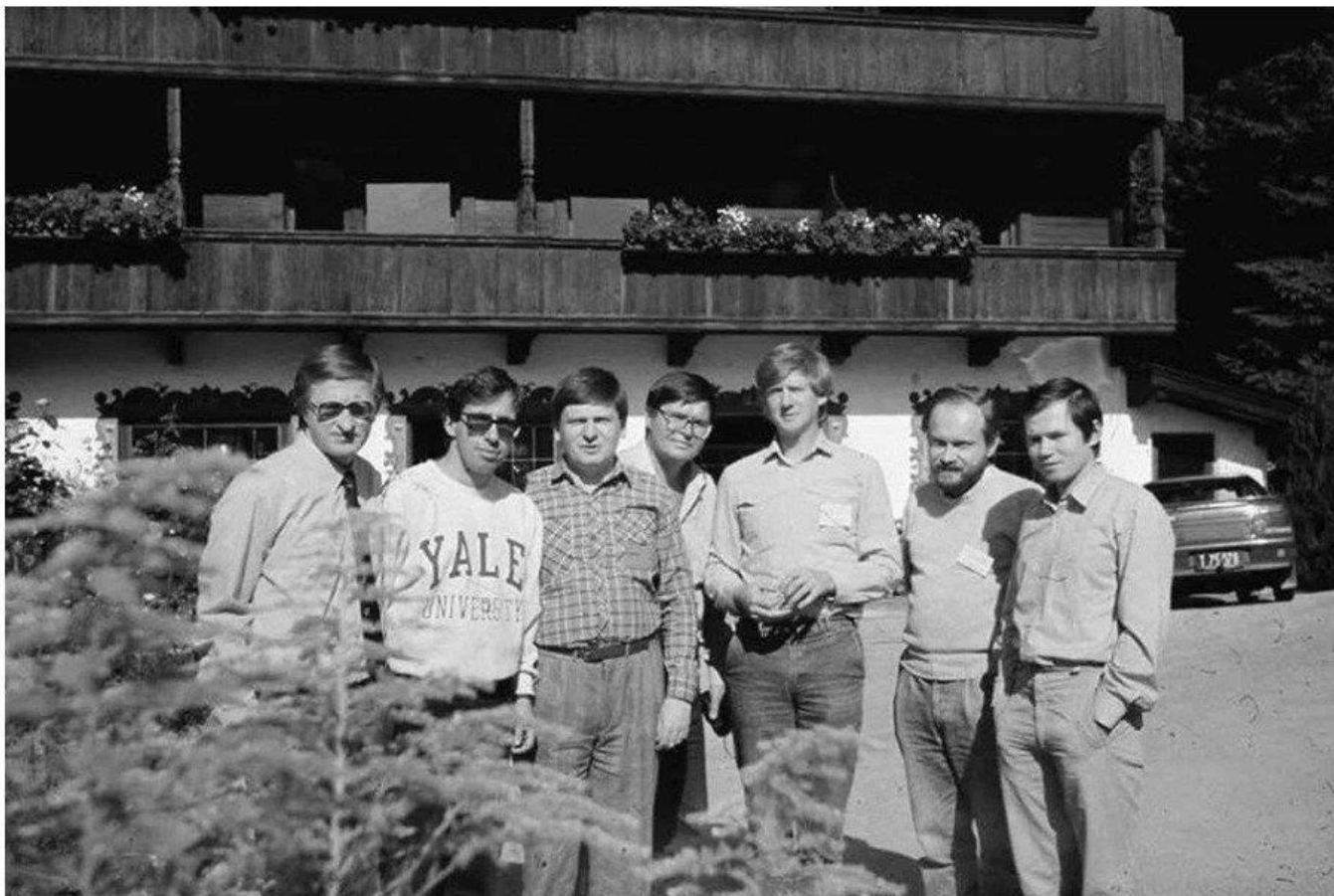
20. kongres je dôležitým míľnikom na ceste premeny nomenklatúry na kvázi triedu, v ktorej veľmi aktívnu úlohu zohrala naša takzvaná liberálna inteligencia, ktorá bola mladšou frakciou liberálnej nomenklatúry. V roku 1961 bola v novom programe KSSZ zafixovaná veľmi dôležitá vec – jedna z hlavných úloh KSSZ – maximálne uspokojenie rastúcich materiálnych potrieb sovietskych občanov. To znamená, že nomenklatúra sa rozhodla vybudovať konzumnú spoločnosť. Ale keďže Rusko a ZSSR vždy tvorili malý súhrnný sociálny produkt, bola to pre nich konzumná spoločnosť.

To znamená, že ešte v roku 1956 bola vytýčená úloha normalizovať vzťahy s kapitalistickými krajinami a na prelome 60. a 70. rokov sa nabral kurz k integrácii do západného systému a bolo to práve vtedy, keď kapitalizmus (Západ) mal vážne problémy a mohlo by to viesť k zničeniu. Ale výber bol urobený inak. Cez Rímsky klub, Trilaterálnu komisiu, došlo k zblíženiu so Západom. Začalo sa zapájanie sovietskej elity do množstva medzinárodných projektov.

Vo všeobecnosti, férovo, treba povedať, že na prelome 60. a 70. rokov existovali na Západe frakcie buržoázie, ktoré verili, že z taktických dôvodov je možné spolupracovať so Sovietskym zväzom, postupne presadzovať svoju vôľu, víťaziť „po bodoch“. V polovici 70. rokov však boli tieto skupiny porazené a do popredia sa dostali finančníci a korporatokracia, ktorí potrebovali víťazstvo nad Sovietskym zväzom nie postupne, ale rýchlo a nie „po bodoch“, ale „knokautom“. Potrebovali Úniu buď čo najviac oslabiť, alebo ju úplne zničiť. A Brežnevovský ZSSR v tom čase stratil svoju historickú iniciatívu. Dá sa povedať, že perestrojka logicky nadväzuje na predchádzajúce obdobie. Ale, samozrejme, veterán Brežnev nebol zradcom.

V roku 1972 bol spolu s USA založený neďaleko Viedne Medzinárodný inštitút pre analýzu aplikovaných systémov. Predpokladalo sa, že predstavitelia sovietskej a americkej elity tam vyvinú spoločné prístupy k riadeniu svetových procesov. V skutočnosti to všetko padlo na elementárny nábor našich reprezentantov. Študenti MIPSÁ začali vidieť svet tak, ako ho videla západná elita.

“Andropov a Suslov sú hlavnými propagátormi Kuusinenä. Mimochodom, jeho chránencami boli dekan fakulty žurnalistiky Moskovskej štátnej univerzity Jásen Zasurskij a člen Rímskeho klubu akademik Jermen Gvishiani a dokonca „sám“ Alexander Nikolajevič Jakovlev, hlavný operátor demolácie sovietskeho štátu. Ukazuje sa, že za Chruščova existoval istý okruh ľudí, ktorí mali obrovský vplyv. Za Brežneva začali hrať ešte väčšiu úlohu a potom vlastne tvorili politické vedenie krajiny za Michaila Gorbačova a potom za Borisa Jelcina. Medzinárodné oddelenia Ústredného výboru KSSZ, ktoré vyrástli pod krídlami Kuusinenä, sa stali kováčňou personálu budúcej perestrojky. A potom, už pod rukami Andropova, na konci Brežnevovej éry, boli tieto štruktúry inkubátorom pre mladých Jelcinových reformátorov.” (Sergej Maročkin).

Viedeň, 1991. A. N. Ščochin, P. O. Aven, K. G. Kagalovsky, A. V. Ulyukaev, A. B. Čubajs, V. M. Mašits, S. Y. Glazjev

Perestrojka sa stretla so záujmami určitej vrstvy, ktorá sa v konečnom dôsledku stala jej beneficiary. Po prvé, bola súčasťou nomenklatury, ktorá chcela žiť ako na Západe, snažila sa integrovať do kapitalistického systému a verila, že tam bude akceptovaná na rovnakej úrovni. Po druhé, bola súčasťou Výboru pre štátnu bezpečnosť – malého, ale vplyvného. Veľkú úlohu pri „budovaní mostov“ medzi sovietskou elitou a Západom zohrala štruktúra s názvom Sieť, alias Firma, na čele ktorej stál Jevgenij Pitovranov. Napokon, tretím segmentom je tieňový kapitál. Tento triumvirát, tento trojhlavý had Gorynič sa zaujímal o Gorbačovove „reformy“.

Na tieňovú ekonomiku dohliadala „reorganizovaná“ časť KGB, ktorá sa ju snažila začleniť do svetovej ekonomiky pomocou nelegálnych kanálov. Inak by nemohla fungovať a robiť svoju „tieňovú prácu“. V polovici osemdesiatych rokov si títo ľudia stanovili úlohu legalizovať kapitál a plný prístup k moci. Už v polovici sedemdesiatych rokov sa začala príprava „tímov“, ktoré mali rozbiť systém. Vyberali si ješitných, chamtivých, úzkoprsých ľudí, s ktorými sa dalo manipulovať. A v takom prípade – je ľahké prejsť ...

Samozrejme, musíme brať do úvahy hru Západu na našej stránke. Úlohu tohto faktora netreba preháňať, ale ani podceňovať. Napríklad, keď Aldrich Ames, sovietsky spravodajský agent v CIA, zaujal miesto v oddelení, ktoré sa zaoberalo ZSSR, a dostal sa do tempa, bol prekvapený, ako sovietsku spoločnosť prenikli agenti USA. Nie agenti vplyvu, ale priami americkí agenti, navyše vo všetkých segmentoch sovietskej spoločnosti. Agenti boli v straníckych štruktúrach, v sovietskych orgánoch, v ekonomických, vedeckých a dokonca aj v spravodajských službách. Ames pri tejto príležitosti povedal, že ZSSR mu pripomína syr, v ktorom bolo viac dier ako samotný syr. To všetko znamená, že Andropova KGB úplne zlyhala.

Chcem ešte raz zdôrazniť, že väčšina z tých, ktorí vyniesli Gorbačova na vrchol moci, nemala v úmysle zničiť Sovietsky zväz. Chceli, aby sa ZSSR začlenil do západného systému. Zároveň nechápali, že nikto nezačlení ZSSR do západného systému rovnocenne a v celku. Preto západné postavy krmili Gorbačova rozprávkami: „Ste príliš veľká krajina, najprv sa rozdelte a potom Vás prijmem.“

Gorbačova viedol Michail Suslov, ktorý stál na čele takzvanej (neformálnej) južnej skupiny vo vedení KSSZ. Čo sa týka Andropova, vo všeobecnosti je to málo samostatná postava (aspoň do konca 70. rokov). Už v mladom veku bol Andropov vybraný ako veľmi zaujímavá osoba. Viedol ju významný predstaviteľ Kominterny a medzinárodného robotníckeho hnutia Otto Kuusinen. Podľa jeho názorov to bol ľavicový globalista, ktorý zjavne nemal rád Stalina. Okolo neho sa zoskupili tí predstavitelia sovietskeho vedenia, ktorých môžeme podmienene nazvať prvou generáciou liberálov a demokratov. Andropov bol jedným z týchto ľudí. A cez neho sa od Kuusineny ťahne línia k hrdinom Perestrojky.

Keď Andropov viedol KGB, nemal v tejto oblasti žiadne skúsenosti. Brežnev ho obklopil dvoma svojimi ľuďmi – Georgijom Cinevom a Semjonom Cvigunom. Andropov sa pokúsil vytvoriť niečo vlastné. Ale bol použitý ako tvár. V skutočnosti sú za ním traja generáli: Jevgenij Pitovranov, jemu blízky Boris Ivanov a Fedor Bobkov. Boli to veľmi seriózní ľudia. Keď hovoríme o Andropovovi, musíme si spomenúť na tento triumvirát, ktorý stál za ním a ktorý ako časť sovietskej elity tiež veril, že vstupom do západného sveta sa vyriešia problémy Sovietskeho zväzu. Ich najväčšou chybou však bolo, že si boli istí, že ich (iba na základe toho, že ZSSR je jadrová veľmoc) posadia za jeden stôl s tými ľuďmi, ktorí ovládajú Západ 400 rokov.

Andropov bol obyčajný sovietsky kariérista. Spočiatku pod ním KGB prispela k posilneniu disidentského hnutia. Jeho prítomnosť mala presvedčiť sovietske vedenie, že KGB je potrebná a treba jej v jej práci všemožne pomáhať. Posilnenie KGB bolo nevyhnutné na konfrontáciu s ministerstvom vnútra. No pri práci s disidentmi samotná KGB prešla vnútorným rozkladom. V tomto smere je ich vzťah podobný ako medzi cárskou tajnou políciou a revolucionármi na začiatku 20. storočia.

Veľmi dobre si pamätám Andropovov článok v časopise Komunista, kde priznal, že nepozná spoločnosť, v ktorej žije. Otázkou je, prečo bolo potrebné ponáhľať sa k moci. Prirodzene, ak človek nerozumie objektívnym zákonitostiam vývoja, nie je možné ho nasmerovať správnym smerom. V dôsledku toho Andropov svojimi činmi umožnil rozpad Sovietskeho zväzu. Deštruktívnym sklonom jednoducho nedokázal odolať, pretože si dostatočne neuvedomoval realitu. Teraz sa celé ľudstvo vyrovnáva s následkami tejto geopolitickej katastrofy.

Ako konvergentno-prozápadný segment sformovaný v nomenklatúre nie veľmi veľký, ale veľmi vplyvný, keďže ZSSR sa integroval do sveta, t.j. kapitalistický trh (a tu sa včas dostavilo uvoľnenie) v rôznych sférach sovietskej spoločnosti – veda, literatúra, kinematografia atď. – začali sa formovať výrastky-prvky tohto segmentu. Boli viazaní na konvergentov, pre ktorých bolo jednoduchšie realizovať svoje myšlienky nie priamo, v oblasti moci, ale nepriamo – prostredníctvom filmov, románov atď. V dôsledku toho sa už v 70. rokoch formovali štruktúry, či skôr siete, ktoré boli alternatívou k formálnym štruktúram moci. Tým, že majú svoj vlastný odbyť na Západ, mimochodom, podporovaný z viacerých taktických dôvodov úradmi, centrom, začínajú ho využívať ako kapitál a stávajú sa čoraz dôležitejšími.

V roku 1969 vyšiel nádherný román Čo chceš? Vsevoloda Kočetova, v ktorom ukázal začínajúci rozklad sovietskej spoločnosti, a to nielen na úrovni inteligencie, ale aj nomenklatúry. A je veľmi dôležité, že keď román vyšiel v časopise „Október“, liberálna inteligencia na čele so Simonovom na neho zaútočila. Knižne ho bolo možné vydať len vďaka podpore Mašerova v Bielorusku. A napriek tomu, že Mašerov presadil publikáciu, obeh románu veľmi rýchlo zmizol z obchodov. Najzaujímavejšie je, že tento román nebol zahrnutý do zhromaždených diel Kočetova, ktoré vyšli

koncom 80-tych rokov. V skutočnosti Kočetov vykreslil jedovaté bobule, ktoré vznikli po 20. zjazde KSSZ.

V dôsledku kosyginovsko-liebermanských reforiem získala liberálna frakcia nomenklatúry spoločenskú základňu – sovietskeho obchodníka. A táto vrstva sa stala spoločenskou základňou toho, čo neskôr prerástlo do perestrojky.

Zároveň na nich KGB veľmi tlačila. Tí, ktorých Andropov nazval rusistami, dostali podstatne dlhšie tresty ako disidenti, ktorých často len potľapkali po hlave. A množstvo ľudí, ktorí sa mohli stať vodcami vlasteneckej generácie v Sovietskom zväze, zomrelo zvláštnym spôsobom – sú to Vasilij Šukšin, Jurij Seleznev a Konstantin Vasiliev.

Gorbačov vyhovoval Západu. V roku 1984 bol ako druhý tajomník Ústredného výboru KSSZ pozvaný do Londýna z iniciatívy Margaret Thatcherovej. V skutočnosti to bola nevesta. Thatcherová potom povedala, že s Gorbačovom je možné sa vysporiadať. Tak bola jeho kandidatúra dohodnutá so Západom. Keď však Thatcherová povedala, že práve oni priviedli Gorbačova k moci, aj tak je to privela. V polovici 80. rokov, pri všetkej prítomnosti priamych agentov a agentov vplyvu Západu v ZSSR, Západ ešte nemohol priamo ovplyvňovať situáciu u nás. Stane sa tak v roku 1990. Nepriamo áno, Západ by mohol dať napríklad istým silám v ZSSR jasne najavo, že za Gorbačova sa vzťahy zlepšia. A keďže sovietska elita naozaj chcela zlepšiť vzťahy so Západom, prirodzene to podporila.

V jednom z rozhovorov Vjačeslav Nikolajevič Matuzov, bývalý zamestnanec medzinárodného oddelenia ÚV KSSZ, brilantný špecialista na arabský východ, povedal zaujímavý príbeh, ktorý mi neskôr potvrdil v osobnom rozhovore. Raz, v roku 1974, v rozhovore pre troch – on, Rumjancev a (vtedajší) korešpondent Pravdy Primakov vyhlásili, že socializmus sa prakticky vyčerpal a treba žiť ako na Západe. Matuzov začal vášnivo namietaať, ale Rjumancev, ktorý vyzval Vjačeslava Nikolajeviča, aby fajčil, mu kategoricky zakázal hádať sa s korešpondentom. Zhodnotme situáciu: hlava Medzinárodného oddelenia namiesto podnetu na Primakova reaguje na jeho oponenta. Nemyslím si, že Primakov chcel zničenie ZSSR, ale bol zástancom konvergencie, budovania mostov so Západom, ktoré sa tak vôbec neskončilo, ako chcel Primakov a jemu podobní. Nemali triedny zmysel a strategické myslenie, ale ich západní „partneri“ áno. Preto sa im v poststalinskom ZSSR podarilo vytvoriť celú sieť „užitočných idiotov“, agentov vplyvu a spravodlivých agentov.

Mimochodom, ako mi povedal generálporučík KGB Leonid Šebaršin, od konca roku 1987 Gorbačov prišiel do práce, sadol si do kresla, vyzliekol si sako (veľmi rád si vyzliekal sako a vešal si ho na chrbát stolička) a zaoberal sa najmä čítaním prekladov pochvalných článkov o ňom zo západných novín a časopisov. To bolo pre neho najdôležitejšie. Zároveň, čo je veľmi zaujímavé, memoáre západných politikov priamo hovoria o tom, ako Gorbačova klamali od samého začiatku, ale ako viete, klamú tých, ktorí sú sami radi, že sú oklamaní. Stačí sa pozrieť na históriu jeho rokovaní so západnými lídrami, najmä v rokoch 1989, 1990, 1991.

Chcem pripomenúť, že ideológom perestrojky bol Aleksander Nikolajevič Jakovlev, ktorý desať rokov pôsobil ako veľvyslanec v Kanade. A on sám vo svojich memoároch píše, že keď Gorbačov prišiel do Kanady, veľa a úprimne sa rozprávali a Jakovlev si uvedomil, že sú to rovnako zmýšľajúci ľudia. Toto bolo v roku 1984. Nie je náhoda, že keď sa Gorbačov stal generálnym tajomníkom, Jakovleva odvolali z Kanady. Najprv sa stal riaditeľom Inštitútu svetovej ekonomiky a medzinárodných vzťahov a potom prešiel do ústredného výboru a stal sa hlavným ideológom. Jakovlev krátko pred smrťou vyhlásil, že svojou perestrojkou so svojimi komplicmi rozbil nielen Sovietsky zväz, ale aj model tisícročného vývoja Ruska.

Nemyslím si, že Jakovlev pustil Gorbačova do všetkých svojich plánov, ale nepochybujem, že perestrojka bola ranou nielen pre ZSSR, ale aj pokusom zmeniť vektor celých ruských dejín.

Je príznačné, že koncom 80. rokov pozval gorbačovovský tím do Sovietskeho zväzu Vasilija Leontieva, laureáta Nobelovej ceny za ekonómiu ruského pôvodu, ktorý mal podľa gorbačovcov potvrdiť potrebu vážnych systémových zmien pre Sovietsky zväz práve kvôli ekonomickým problémom. Leontiev tu pracoval niekoľko týždňov a dospel k záveru, že áno, Sovietsky zväz má vážne štrukturálne problémy v ekonomike, ale neexistuje jediný problém, ktorý by si vyžadoval systémové zmeny. To znamená, že Gorbačovov postoj bol v skutočnosti neadekvátny.

Za Gorbačova bol prijatý zákon o spolupráci (alebo o individuálnej pracovnej činnosti) a takzvaný zákon o štátnom podniku, čo spôsobilo ešte väčšie škody. Podľa neho množstvo štátnych podnikov dostalo právo samostatne vstúpiť na svetový trh, predávať tam produkty za doláre, potom sa doláre vrátili do krajiny a vymenili za ruble. V dôsledku toho obrovské zásoby rubľov narušili rovnováhu medzi masou komodít a hotovosťou. Ľudia začali zametať tovar z regálov a ekonomika išla dole vodou.

Neviem nič dobré o tom, čo Gorbačov urobil. Raz v sovietskych časoch som odmietol vstúpiť do KSSZ – verejne a, samozrejme, bolo pre mňa zablokovaných veľa ciest. Po roku 1991 som dostal možnosť vycestovať do zahraničia a podobne. Jeden môj známy pri tejto príležitosti povedal: „Si nevďačný. Gorbačov vám dal slobodu.“ Na čo som odpovedal: „Slobodu možno dať len otrokovi. Nemožno ju dať slobodnému človeku. Je vždy voľný.“

Zdroj: FB Armadni Magazin